

Llibertat: sis anys en sis hores

Dissabte antològic, insondable encara, entre la Vall d'en Bas i la Fageda d'en Jordà. Arran de terra, de dignitat i de memòria, tot escoltant en Josep Canal, de noranta-un any. 'Mireu què us dic: des del 18 juliol de 1936 no hi hagut un sol dia de democràcia plena a casa nostra.' El subconscient, traïdor a voltes i lúcid sovint, remet sense embuts a l'enèsim procés d'il·legalització de D3M, escomès la vigília per l'infal·lible Garzón. De la demanda de democràcia plena per a tres milions, a l'apartheid i l'excepció per a 150.000. Déjà-vu inquisitorial via Audiencia Nacional.

Dissabte antològic, insondable encara, entre la Vall d'en Bas i la Fageda d'en Jordà. Arran de terra, de dignitat i de memòria, tot escoltant en Josep Canal, de noranta-un any. 'Mireu què us dic: des del 18 juliol de 1936 no hi hagut un sol dia de democràcia plena a casa nostra.' El subconscient, traïdor a voltes i lúcid sovint, remet sense embuts a l'enèsim procés d'il·legalització de D3M, escomès la vigília per l'infal·lible Garzón. De la demanda de democràcia plena per a tres milions, a l'apartheid i l'excepció per a 150.000. Déjà-vu inquisitorial via Audiencia Nacional. Sant tornem-hi. En Josep, inesgotable somriure que ens tracta de vostè, és un dels darrers testimonis vius dels afusellaments franquistes al cementiri de Paterna. Rere un 'Bon dia' amable, enmig de la ventada, rebufo cartografia vital de presentació: 'He viscut dotze anys de súbdit d'Alfons XIII, sis lliure, tres en guerra, quaranta sota dictadura i trenta, de nou, de súbdit del Borbó.' Quan no vius en un país normal, aquestes coses passen. Que et retrobes de sobte amb la vella memòria, t'estampa la realitat als morros i tornes de cop al futur que ens correspon. 'Dinarem a la cooperativa', diu. I hi enfilem. Al cotxe, li suggerim que es posi el cinturó. I amb el somriure inalterat, inalterable, etziba: 'Sí, sí. És clar, Sóc anarquista, però organitzat.' Mentre despulla incògnites, parlem de tot. Del futbol, passant pel front de Terol, als Reis de l'Orient. 'Jo vaig deixar de creure en els reis quan vaig veure que, als nens del carrer, que eren els que feien més bondat, no els duïen res.' Paraules i enginys que ens retrotransporten directament al mail obert de l'Andreu Barnils del 5 de gener: els reis del futur vull que siguin així. Com qui no vol la cosa, aprofita que parla de monarques per afegir-hi: 'Per cert, jo, al rei, només li faria tres preguntes: si va jurar els 'Principios Fundamentales del Movimiento' per convicció o per oportunitat; si el 23-F sabia res i què en sabia; i, per curiositat, m'agradaria molt saber si en el cas que no fos rei, seria monàrquic.' A baix i a l'esquerra, a peu de carrer, cal dir-ho, aquestes coses passen: que el país hi és encara. Sencer i incorregible. Càustic i dràstic. Irreverentment lliure: sobreviu neuroconnectat amb la memòria. El vent el despentina, ulleres de pasta, quan ens recorda, mirada fita i perduda alhora, que a Paterna recollia el cadàver d'en Domènec d'Olot, afusellat el 1942 contra la tàpia d'un cementiri on esmicolaven tot un país. Calla, respirem plegats, i torna a esbossar el país. I l'economia en crisi. 'El capitalisme es morirà d'èxit, ja ho dèiem. Fa molts anys. En aquest país nostre, on tothom és avui milionari. Per actiu o per passiu. Perquè té o perquè deu. Ara..., si volguéssim, els treballadors i treballadores li podríem donar la quitança en dos minuts.' Matisa el matís: 'He dit si volguéssim.' Aquí està la qüestió. La voluntat de llibertat i de justícia. Ho diu convençut fins al moll de l'ós de la fidelitat. Medul·la espinal republicana que crida contra el vent: 'Mai no es pot dir, però, si no fos per la guerra, Catalunya seria un dels països més avançats del món: cultura, educació i salut serien lliures i gratuïtes.' Fites encara pendents, quan diu més. Tret a la consciència: 'Fixeu's-hi: ara tothom vol guanyar calers; abans el màxim desig era de ser professor. Carai!' Passió permanent per la pedagogia i sornegueria a prova de bombes: 'Déu? No sé si existeix. Però, si existeix, no em quadra res. L'única cosa que desitjo és que, si hi ha cel, no hi hagi telèfons mòbils. Si us plau!' Ara que diuen que el país va perplex, a la deriva, en Josep ens torna als setges i als reptes continuament. A la deriva, el país? O nosaltres? 'Ostres quina barra! Trenta anys i encara no saben resoldre això del finançament. S'han begut l'enteniment.' Per acabar, va filant prim: 'Ja em diràs. Una república sense republicans no va enlloc.' És l'emplaçament directe a les tasques pendents i al fet que tot comença en un mateix; que ja n'hi ha prou de queixar-se; que cadascun de nosaltres pot fer molt més que no sembla i que la memòria i el futur són el nostre únic territori alliberat. Que

disposem de la millor escola de respecte, llibertat i alliberament: l'antídoto de la memòria. A vegades, només a vegades, aquestes coses passen... Que n'hi ha prou amb sis hores de conversa per a entendre l'ànima de la llibertat. Costa de deixar la Fageda. El temporal de memòria ha deixat, en un altre sentit, antagònic al climatològic, empremta, fonaments i seqüeles. Des del País Valencià, perquè la malaltia li va impedir de participar en l'homenatge antifeixista a Guillem Agulló, li hem portat el quadre de Toni Miró 'Tornarà el Sud'. Que ens dóna la clau de volta. L'alternativa és tornar al sud. Al sud de la memòria, per començar de nou, quan en Josep proclama: 'La pilota és sempre a la nostra teulada. En la capacitat de construir. L'alternativa és la verificació: demostrar amb fets (no paraules) la possibilitat real de construir comunitats amb justícia i en llibertat.' Cau la nit. Muts a crits, tornem en silenci amb l'Anna de Sallent i el Guillem de Borredà. Amb la mateixa certesa de la Montserrat Roig: homes i dones lliures que no van poder fer un món millor, però que en l'intent van esdevenir persones lliures i justes. Millors. Contra el cotxe, per la via comarcal de la lluita i contra les autopistes de l'absurd, ressonen contra el vent les quatre veritats de vida d'en Josep. Res no és per sempre. Ni les victòries ni les derrotes. Per això cal llaurar la terra cada dia: aquesta és l'única alternativa que tenim. Ens ho va suggerir a la Fageda, allà on s'està: és molt pitjor creure que saps on ets i no saber on vas, que no pas saber on redimonis som però tenir ben clar on volem arribar. Insondable huracà de memòria condensat en quatre paraules i sis i hores i escaig de retrobament amb la llibertat: 'Mireu què us dic: des del 18 juliol de 1936 no hi hagut un sol dia de democràcia plena a casa nostra...' És això que passa, Josep. És això que ens passa. (I així ens van les coses: la medalleta al treball per a en Sentís. Com sis anys enrere: medalleta al civisme per al torturador Meliton Manzanos. Quin desori, mare!, quin desori.)

28 gener 2009

Una notícia de VilaWeb.com
Edició GENERAL
<http://www.vilaweb.cat>
[Enllaç permanent](#)